

„BALATONRÓL, JÖVŐRŐL 2023/24” KLÍMA- ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI
VERSENY A BALATON KIEMELT TÉRSÉG KÖZÉPISKOLÁI SZÁMÁRA
(KLÍMASÉTA)

Készítette: Marcali Berzsényi Dániel Gimnázium

10. b osztály

NatureFaces csapata

MARCALI

Földrajzi fekvése

- Somogy vármegye 3. legnagyobb települése népesség alapján.
- Balatontól 14 km-re, délre található.
- A település szőlő- és borgazdaság szempontból a balatonboglári borvidék részét képezi.

Története

- Marcali a Pécz nemzetségből származó Marczali család ősi birtoka volt.
- Zsigmond király 1411-ben királyi adományként Marcali Miklósnak és Dénesnek adta a várost.
- 1448-ban már városi kiváltságokkal is rendelkezett.
- 1488-ban, Marczali László halála után a Báthori család birtokába került.
- A török hódoltság idején járási székhely volt.
- A 20. század elején Somogy vármegye már Marcali járásához tartozott.
- 1926-ban hozzácsatolták a szomszédos Nagygomba községet.

Mióta város?

- 1977 óta van városi rangja, ekkor csatolták hozzá Bizét, Boronkát és Horvátkútot.

Nevezetességei

- Széchenyi-kastély
- Római Katolikus templom
- Bernáth Galéria
- Marcali Városi Gyógyfürdő és Szabadidőközpont
- Marcali Múzeum
- Kiss László Sportcsarnok (Marcali Városi Sportcsarnok)
- Berzsenyi Dániel Városi Könyvtár
- Forgách Pince

Múltja és jelene

A Balaton mocsárvilágából kiemelkedő Marcali-hátságán jött létre. Már az újkőkorbán éltek ezen a tájon, amit régészeti leletek is bizonyítanak. A települést 1448-ban említik először, mint mezővárost. Az 1900 évek elején a mezőgazdaság volt meghatározó Marcaliban, ipari gyár csak három volt, melyek együtt is csak hetven személyt foglalkoztattak. A település szőlő- és borgazdasági szempontból a Balatonboglári borvidék részét képezi. Egyes leletekben említik a Marcel szőlője nevű földrajzi nevet. A Marcel a latin Marcus egyik változata tehát a település névadója lehet, eszerint a Marcali elnevezés azt jelenti, hogy Marcel tulajdona, birtoka.

A Marcalihoz tartozó Boronka mellett található: a Boronkai-víztározó, mely a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet részét képezi. A helybéliek korán felfedezték a Balaton idegenforgalmi jelentőségét és a környezetében található termálvizek biológiai fontosságát. A Marcali Városi Fürdő 2003 augusztusában nyitotta meg kapuit, minősített gyógyvízzel rendelkezik, mely nátrium-hidrogén-karbonátos, kloridos jellegű. A marcali gyógyvízzel eredményesen kezelhetők a reumatikus, térd-csípő-gerinc és egyéb ízületi bántalmak, nőgyógyászati megbetegedések, és idegrendszeri panaszok.

Turista útvonalai

Marcaliban 4 turistaútvonal található, melyek kiindulás pontja a Kulturális Korzó.

Az első túraút (zöld sáv), átszeli a várost, egyik irányban a Déli-út, mely kezdetekben a 68-as főútvonalát követi, majd a Kátyú patak fából készült hídján átkelve indul kifelé a városból. Kanyargós utcákon haladva, szántóföldek mellett a Bernát-kútig

lehet eljutni, ahol asztal és ülőhelyek várják a turistákat. Gyönyörű tölgyeket, hársfákat csodálhatunk meg az út során, mely 4,5 km hosszú, és körülbelül 1,5 óra alatt tehető meg. A másik irányban az Északi-út, ugyanennek a túraútvonalnak a része, a Kulturális Korzótól kiindulva a Kezesfáig tart, a város utcáin haladva elérjük a Boldog Gizella templomot, ahol az egykori Forgách-pince felé folytathatjuk utunkat. A Marcali-hátra felkapaszkodva csodálatos panoráma tárul elénk. Tiszta időben a Balaton és a Boronkai-víztározó is jól látható. Innen keskeny ösvényen lehet leereszkedni a völgybe, majd észak-nyugati irányba haladva csodálhatjuk meg a táj szépségeit, miközben lassan eljuthatunk végcélunkig. Az útvonal 9 km hosszú, és körülbelül 2,5 óra alatt tehető meg.

A második túraút (zöld+) a Boldog Gizella templomnál vesz más irányt, egy jelentősen rövidebb úton jut el a túrázó a Kezesfához. Az útvonal hossza körülbelül 1,4 km, mely 25 perc alatt teljesíthető.

A harmadik túraútvonal (zöld háromszög) egy kőobeliszkhez vezet, mely Berzsenyi Dániel emlékét őrzi. Gyönyörű kilátás nyílik a városra és környékére erről a helyről is. Az útvonal hossza 1,2 km és körülbelül 30 perc alatt tehető meg ez a távolság.

A negyedik túraútvonal (piros sáv) a Kulturális Korzótól a Zuhogóig tart, öreg tölgyek kísérik a túrázót, majd szinte érintetlen erdős részen haladva juthatunk el végső célunkig. A túra hossza 4,5 km, és körülbelül 1,5 óra alatt tehető meg.

Marcali és kistérsége környezetvédelmi programja

Marcali a Marcali Többcélú Kistérségi Társulás részeként több településsel együtt alakította ki környezetvédelmi programját, mely az önkormányzat honlapján mindenki számára elérhető.

A környezetvédelmi program részletesen foglalkozik a kistérség és egyben Marcali vízgazdálkodásával, hulladékgazdálkodásával, levegő minőségével, zaj- és rezgésvédelemmel. bemutatja a település földrajzi elhelyezkedését, természeti környezetét, valamint intézkedési programjavaslatokat tesz. **(Ezt szeretnénk még részletesen áttekinteni.)**

Klímaséta tervezete, helyszínei

Mi a Berzsenyi Dániel Gimnázium tanulói az információk gyűjtése közben alakítottuk ki városunk klímasétájának koncepcióját, terveztük meg beszélgetések során az útvonalat.

Marcali Berzsenyi Dániel Gimnázium és a Béke park

Kiindulási pontként a gimnázium sportpályáját választottuk. Innen elindulva 10 perces sétával lehet elérni városunk egyik legszebb parkját, a Béke parkot. 1960-ban létesült, 28 834 m² Marcali legzöldebb parkja, található benne vérbükk, platán, nyírfa, mocsártölgy fasor. Kanyargós gyöngykavicsos utak hálózják be, melyeket bokrok, fák vesznek körül. A park szívében játszótér, nyugati szélén pedig városunk könyvtára a Berzsenyi könyvtár található. A park érdekessége, hogy rengeteg rózsabokor tarkítja, teszi színessé, valóságos rózsaligetté, ugyanis 2015 óta hagyomány, hogy az előző évben született gyermekeiknek emléket állítva rózsabokrokat ültethetnek a szülők a parkba. A park kellemesen körbesétálható, a legmelegebb nyári időszakban is kellemes, hűsítő

érzést vált ki a látogatójából. Rendkívül gazdag a madárvilága, rigók, cinegék, fakopáncsok figyelhetők meg a szemlélődő számára. Éjszakai sétánk során akár baglyokkal (kuvik, fülesbagoly) is találkozhatunk, melyek a városi rágcsálók számát jelentősen csökkentik. A szemfüles és csendes, padon üldögélők akár mókusokat is megfigyelhetnek a parkban. **(Itt a séta során szeretnénk egy interaktív feladatokat adni a sétálóknak, mely megoldásához be kellene barangolni és felfedezni csoportosan a parkot, megfigyelni szerkezeti felépítését, élővilágát, jellegzetességeit.)**

Fő utca

A Béke parkból, annak nyugati oldalán a teljesen megújult Fő utcára jutunk. Ezen végig sétálva, egy-egy padra leülve megcsodálhatjuk a virágosítás, és parktervezés csodáit, melyek nemcsak esztétikailag élvezhetőbbé, hanem zöldebbé, élhetőbbé tették a várost. Itt a régi épületeket, valamint a zöldfelület vízellátását, megváltozott körülményeket, újításokat szeretnénk majd bemutatni. **(Itt a mostani és régebbi épületekhez, utcaképhez, régi és új utcaszerkezethez, zöldítéshez kapcsolódó játékos feladatokkal szeretnénk a sétát színesíteni, melyek ökológiai és építészeti kérdéseket is tartalmaznának.)**

Széchenyi-park

Harmadik célpontunk a kórház mellet lévő Széchenyi-park lenne, melyhez 15 perces sétával jutunk el. Területe 18 000 m², városunk legrégebbi parkja. Itt található a műemlékvédelem alatt álló Széchenyi-kastély, mely neobarokk stílusban épült 1913-ban, a kastélyban és a park egy részén immár 1944 óta kórház működik. A park legidősebb fái már több, mint 150 évesek, de találunk itt 100 éves fákat is. A jelenlegi angol stílusú parkban tölgy, platán, selyemfenyő és tiszafa is található. A fák tövében egy kis táblán olvasható a latin és magyar elnevezésük, mellyel könnyen beazonosíthatjuk őket. A parkot eredetileg téglakerítés vette körbe, melynek egy része még ma is látható. A 2000-es években a második világháború során kialakított katonai temetőt áthelyezték, és a kastélyparkban ma szoborparkot is találunk, ahol marcali születésű vagy kötődésű híres emberek szobrai állnak. A park közepén 2000-ben a Millennium emlékére szobrot állíttatott fel a város. **(Itt a séta során szeretnénk egy interaktív feladatokat adni a sétálóknak, mely megoldásához be kellene barangolni és felfedezni csoportosan a parkot.)** Kiemelkedő fája egy platán, ezt szeretnénk részletesebben bemutatni, (mérete, oxigén termelése, széndioxid megkötő képessége, levegő hűtése...), majd ehhez kapcsolódóan egy rövid játékot szeretnénk megvalósítani (szerinted, igaz, vagy hamis?)

Európa park

A kórház parkjából nagyon könnyen megközelíthető, egyszerűen át lehet sétálni egyikből a másikba. Marcali legújabb parkja, az Európa park, 2002-ben létesült, területe 16 319 m², öreg vadgesztenye sora és platánfái helyi védelem alatt állnak. Közel a városközponthoz,

elsősorban kulturális események helyet adó park a volt katonai laktanya területén helyezkedik el. A város zöldfelületét növeli és egy addig kihasználatlan területet alakítottak ki létrehozásakor. (A város építészeti múltjához, történelméhez kapcsolódó feladatok várják a klímasétálókat, valamint felhívnánk a figyelmet a park állapotára, „a volt alakuló tér” előnyeire, hátrányaira.)

Berzsenyi park

Innen tovább indulva észak-nyugati irányba a város egyik lakótelepének szélén lévő parkba juthatunk, nagyjából 15-20 perces sétával. Ez a Berzsenyi park, melyet 1982-ben alakítottak ki és az elmúlt évek során jelentős felújításon esett át. területe 18 317m², elsősorban nyírfák és különböző fenyőfélék alkotják. A park központi részén játszóteret és egy zenepavilont alakítottak ki az elmúlt időszakban. A lakótelep és családi házak között elhelyezkedő park remek helyszín családok, fiatalok számára egy kis kikapcsolódásra, természetes környezetben való időtöltésre. (A város turistaútvonalaihoz kapcsolódó kérdések, feladatokat állítanánk össze, elhelyezkedését, lakótelepen betöltött szerepét hangsúlyoznánk ki.)

További terveink

A projekt részeként minden helyszínhez készítenénk QR kódos tájékoztatókat, melyeket kihelyeznénk a helyszíneken, hogy az arra sétáló a kód leolvasásával megismerhesse a park, város, helyszín érdekességeit. Egy másik QR kód segítségével pedig interaktív feladatlapokat, vagy játékokat is elhelyeznénk az érdeklődők számára.

Szeretnénk térképeket, fényképeket mellékelni és készíteni a helyszínekről, valamint bemutatót készíteni, mellyel népszerűsíteni lehetne a város zöld felületeit, túraútvonalait.

Források:

<https://www.marcali.hu/index.php/onkormanyzat/szabalyzat-terv/koerneyezetvedelmi-program> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11. 20.)

<https://gamesz.marcali.hu/> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.21.)

<https://www.marcali.hu/index.php/varosunk/tortenelem/varostoertenet> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11. 20.)

<https://marcali.helyivilaga.hu/tortenet> (utolsó letöltés dátuma: 2023.11.21.)

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Marcali> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.20.)

Képek:

<https://marcaliipartestulet.hu/2019/01/03/kozel-20-km-turistaut-felujitasa-marcaliban-es-kornyeken-2018-ban/> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

http://www.iranymagyarorszag.hu/polgarmesteri_hivatal_marcali/I304446/kep-3/ (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

<https://marcali.hu/index.php/elet-a-varosban/marcali-naplo/marcali-naplo-cikkek/marcali-naplo-2021-07-szam/megszepult> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

<https://www.termalfurdo.hu/furdo/marcali-varosi-furdo-es-szabadidokozpont-157/kepek> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

<https://www.facebook.com/p/Marcali-Múzeum> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

<https://magyarepitok.hu/mi-epul/2023/01/megujulhat-a-marcali-szechenyi-kastely-es-kornyezete> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

https://www.kozterkep.hu/3786/Terdelo_no_Marcali_1979.html#vetito=181887 (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

<https://marcaliipartestulet.hu/2021/06/16/zuhogo-piknik-gyalogtura-a-megujult-pihenohelyhez/> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berzsenyi_obeliszk,_2020_Marcali.jpg (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

<https://marcaliportal.hu/varosunk/30922-gyalogtura-a-kezesfahoz> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

<https://gamesz.marcali.hu/tevekenysegeink/> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=735498585249453&set=a.735502735249038> (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berzsenyi_Street_Park,_playground,_2020_Marcali.jpg (utolsó letöltés dátuma: 2023. 11.22.)